

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum pœna æterna debeatur peccato mortali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

nitate & honorem regiminis & stipendia laboris, ratione quorum ipse tenetur communitati quasi per quandam commutationem ad recompensandum bona quae recipit pro ipso quod facit: ut quado honores & officia communitatis dat vnicuique secundum quod est dignior & utilior communitati, alioquin est vere iniustus in non reddendo communitati id quod debet pro eo quod accepit.

8 Ex his ad propositum respondetur quando queritur, est ne in Deo iustitia? Dicedum est quod commutativa iustitia non proprie est in Deo, quia illa consistit in equalitate rei datae & acceptae, sed beneficiis diuinis non potest a creatura retribuiri aliquid aequale, multo minus quam beneficiis patris carnalis. Et iterum: per commutationem proprie dicta res vnus fit alterius quae prius non erat eius, sed nihil est in creatura quod non sit ipsius Dei magis quam ipsius creaturae, ergo nulla iustitia commutativa potest proprie esse inter Deum & creaturam, potest tamen ibi esse quidam modus iustitiae commutativae accipiendi pro equali possibile vel proportionale inquam creatura deo retribuit, quod potest secundum suam paritatem, sicut deus dat superabundanter secundum suam excellentiam & hoc in bonis. In malis autem attenditur iustitia commutativa inter Deum & creaturam in quantum creatura peccans tantum vel tantum contra Deum ex sua malitia puniatur a deo tantum vel tantum secundum condecenciam diuinam & non praecise secundum quantitatem culpa, quia sicut in bonis decet quod ex parte Dei sit excessus & ex parte creaturae sit defectus, sic in malis decet ut sicut ex parte creaturae est excessus in peccando, sic ex parte Dei sit defectus in puniendo vel in assignando malum poenae quod idem est: quando autem dicimus nunc ex parte Dei esse excessum vel defectum non intelligitur hoc prout illa sonant in vitium, sed prout dicunt eminentiam ex parte Dei respectu creaturae in plus conferendo de bonis quam creatura digna sit, vel in minus inferendo mala quam creatura peccans mereatur, quod totum prouenit ex condecencia bonitatis diuinae.

9 Iustitia autem distributiva ponitur in Deo respectu creaturarum in quantum omnibus creaturis dat secundum vniuersalem dignitatem. Nam secundum quod creaturae tenent secundum suam naturam altiore gradum in vniuersitate rerum, sic Deus eis confert nobiliores proprietates & nobiliores operationes quasi quaedam officia communitatis: vnde Dionysius. s. cap. de diuinis nominibus dicit, quod iustitia laudatur in Deo in quantum omnibus secundum dignitatem distribuit, quod est intelligendum de distributione immediate dicta, quia distribuere praemia pro meritis, vel poenas pro culpis pertinet ad commutativam iustitiam. Si tamen bene aduertamus iustitiam distributivam sic acceptam in Deo non proprie accipitur, quia iustitia proprie accepta semper includit debitum, sed distributio qua Deus rebus naturalibus confert vnicuique secundum gradum dignitatis suae non prouenit ex aliquo debito, sed solum ex eius liberalitate, ergo ibi non est proprie iustitia distributiva. Et confirmatur, quia iustitia distributiva saltem proprie dicta ortum habet ex commutativa, ut dictum fuit, sed talis iustitia distributiva non potest in Deo ortum habere ex commutativa, ergo &c. Patet ergo quod iustitia in deo tam commutativa quam distributiva non est aliud quam condecencia diuina in redditione praemiorum & poenarum, & in distributione proprietatum & principiorum agendi prout congruit substantiae vniuersalique rei.

10 AD pri. arg. dicendum per interemptionem minoris quod vindictiua iustitia non est solum bona vel medicina, quia eadem iustitia est qua praemiantur boni & puniuntur mali, quatenus sit alius actus hic & ibi secundum diuersitates materiae: & quia bonum est non solum punire malos sed & praemiare bonos, ideo iustitia non solum est bona in ratione medicinae, quatenus est punitiua malorum, sed est bona quatenus est praemiatiua bonorum: est etiam bona secundum se, quatenus est relictio voluntatis ordinans aliquid ad illud vel ad alterum.

11 Ad secundum dicendum est quod ridiculum est ponere virtutes morales in Deo per comparisonem ad materiam civilem, puta ad emptionem & venditionem, & sic non ponitur iustitia in Deo, sed per coparationem ad distributionem bonorum naturalium vel ad redditionem praemiorum & poenarum, potissimum quae excedunt civilem

vitam potest poni in Deo iustitia. Nec est simile de temperantia & iustitia, quia temperantia est circa passiones inanas quae non possunt poni in Deo, sed iustitia est circa actiones extrinsecas quae possunt Deo attribui.

12 Ad tertium dicendum est quod bene probat inter Deum & creaturam non esse iustitiam proprie dictam, sed quidam modus iustitiae prout inter eos inuenitur aliqua proportio sicut inter dominum & seruum: vnde Philosophus. 7. Ethic. distinguit iustum dominantium a iusto politico quod est proprie iustum.

QUESTIO SECVNDA.

Vtrum poena aeterna debeat peccato mortali.

Secundum queritur vtrum poena aeterna debeat peccato mortali. Et videtur quod non, quia duorum peccatorum mortalium vnus est grauius altero, ergo secundum iustitiam vnus debet puniri maiori poena quam alterum, sed nulla poena maior potest esse quam aeterna, ergo non omne peccatum mortale est puniendum iuste poena aeterna.

2 Item poenae sunt medicinae, ut dicitur. 2. Ethic. sed poena aeterna nullius est medicina, ergo nullum peccatum est puniendum poena aeterna. Minor probatur, quia poena aeterna non est medicina ipsis damnatis, quia sunt inmendabiles, nec beatis, quia sunt impeccabiles, & praeter istos non erunt alii, ergo &c.

3 IN contrarium est quod dicitur Mat. 25. Ibunt hi in supplicium aeternum, Deus autem nullum iniuste puniit, quare &c.

4 RESPONSI O. Poena aeterna est poena infinita & ideo sub dubio est qualiter culpa quae videtur esse finita cum sit temporalis potest puniri iuste poena infinita. Distingendum est ergo de infinitate poenae, quia vel potest attendi secundum intentionem seu acerbiter vel secundum durationem. Primo modo non est possibile dare poenam infinitam. 1. secundum acerbiter seu intentionem, & si esset, non infligeretur pro peccato mortali. Primum patet, quia in quacumque natura specifica est dare terminum in minus in illa est dare terminum in maius, hi enim termini sibi inuicem correspondent, sed in omni qualitate est necessarium dare terminum in minus, alioquin nunquam posset corrumpi per contrarium remittens ipsum, ergo in omni qualitate est dare terminum in maius. Si sic, ergo non potest in infinitum intendi. Et confirmatur, quia sicut in quantitate secundum se & absolute non est dare terminum in minus, sed est diuisibilis in infinitum, ita in ea non est dare terminum in maius, imo quantum est de se semper posset augeri in infinitum successiue, quare e contrario, quia in omni qualitate & in omni re naturali habere latitudinem graduum est dare terminum in minus, ergo necesse est dare terminum in maius, nec posse esse processum in infinitum etiam successiue, & multo magis impossibile est quod sit actu infinita, cum ergo acerbiter poenae attendatur secundum intentionem qualitatis vel formae quacumque sit illa, patet quod nulla poena potest esse infinita secundum acerbiteratem.

5 Secundum patet. 1. dato quod posset esse infinita intensiue, non tamen infligeretur pro peccato mortali, quia prior est Deus ad reddendum praemium pro merito, quam ad infligendum poenam pro peccato, sed pro nullo merito quantumcumque magno reddet Deus praemium infinitum intensiue: visio enim beata erit finita in quocumque erit, ergo pro nullo peccato seu demerito quantumcumque magno infligetur poena infinita intensiue. Si autem loquamur de infinitate poenae quantum ad durationem, sic peccato mortali debetur poena infinita iuste: quia sicut est in ciuilitate mundana sic suo modo debet esse in ciuilitate diuina, sed in ciuilitate mundana sic est quod ille qui ex culpa sua subuertit quantum in se est pacem & amicitiam ciuium ad iniucem vel obedientiam ad principem meretur totaliter extirpari a ciuilitate per mortem, exilium, vel per perpetuum carcerem, quae poena est perpetua secundum capacitate subiecti, & secundum intentionem legis quo ad hoc ut imperpetuum non reuocetur ad societatem communitatis contra quam deliquit, ergo eodem modo debet esse in ciuilitate diuina in qua congregantur homines in lege fidei & charitatis quod ille qui subuertit quantum est in se ordine charitatis ad proximum vel subiectionis ad Deum quod sit per quodlibet peccatum mortale meretur totaliter extirpari a consortio Dei & sanctorum per mortem, exilium, vel carcerem. Haec autem poenae sunt simpliciter

ter perpetuae in ciuitate diuina. i. mors secunda, exilium a patria, & carcer inferni, quia & subiecti istarum pgnarū perpetuo durabit. Secundo patet idem q̄ manente culpa debet manere poena, sed in damnatis perpetuo manebit culpa propter obstinationem mentis eorū, ergo perpetuo remanebit poena. Tertiū, quia magis est peccator dignus poena perpetua propter culpā suā q̄ iustus sit dignus p̄mio propter quodcūq; meritū, quia iustus quantumcūq; bene operetur propter deū in nullo confituit deū debito rem, & ideo p̄miū non ei reddendū secundū debitū s̄ritē sumptum, sed peccator voluntariē diuertens se ab obedientia respectu dei verē debet puniri secundū iustitiam, vnde est verē debitor poenae, sed iustus propter opus meritorū p̄miatur p̄mio eterno, ergo fortiori ratione peccator propter demeritum punitur iuste poena aeterna.

6 AD primum arg. dicendum quod quantitati peccati respondet quantitas poenae secundum intensionem, vt quanto peccatum est grauius, tanto poena sit acerbior: vtrūq; tamen poena tam maioris quam minoris peccati mortalis debet esse duratione aeterna.

7 Ad secundum arg. dicendū est q̄ poenae quantum ad institutionem sui sunt ad correctionē vt earū timore homines retrahāt a malis, sed quantum ad earum actualement infliccionem non semper sunt ad correctionē nisi poenae illae quae non sunt ad finalem exterminationē illius qui puniuntur: illa autē quae sunt ad exterminationem possunt pro nunc esse ad correctionē aliorum qui vīsa poena corriguntur, sed nunc sunt ad correctionē illius qui puniuntur.

QVAESTIO TERTIA.

Vtrum in punitione malorum concurrat diuina misericordia & iustitia.

Tertio quaeritur, vtrum in punitione malorum cōcurrat diuina misericordia cū iustitia. Et videtur quod non, quia Iac. 2. dicitur quod iudicium sine misericordia fiet ei qui nō fecerit misericordiam, sed nullum iudicium grauius est punitione malorum, ergo in punitione eorum non est misericordia.

1 Item Aug. super Psal. Misericordia autem hic, & iudicium erit in futuro, ergo in iudicio futuro erit iustitia sine misericordia.

2 Item in p̄miatione bonorum erit misericordia sine iustitia proprie dicta, quia quia dei vita aeterna, Rom. 6. Et ibidem cap. 8. dicitur quod non sunt condignae passiones huius temporis, &c. ergo in punitione malorum erit iustitia sine misericordia.

3 IN oppositum est quod dicitur in Psal. Vniuersae viae domini misericordia & veritas. Et Cassiodorus super Psal. 50. dicit, & habetur in litera quod haec duae res, iustitia & pietas, in omni iudicio dei adiunctae sunt.

4 **R**ESPONSIO. Circa quaestionem istam videntur duo. Primum est, an in deo sit misericordia. Secundum est, vtrum misericordia sit in punitione malorum.

6 Quantum ad primum sciendum est q̄ misericordia accipitur dupliciter. Vno modo pro passione per quam patitur aliquis alicui patienti quasi partem passionis alterius in se ferens. Alio modo accipitur pro habitu vel actu voluntatis quo aliquis vult subleuare miseriam alterius; accipiendo primo modo misericordiam, ipsa non est in deo quia misericordia vt dicit passionem includit in se tristitiam & poenam, sed nec tristitia nec poena potest esse in deo ergo nec misericordia vt est passio. sed accipiendo secundo modo misericordiam pro voluntate releuandi miseriam alterius sic est in deo, quia Deus nihil facit circa nos nisi vult, sed Deus per sua beneficia miserias nostras frequenter subleuat, ergo in ipso est voluntas tales miserias subleuandi, & per consequens misericordia secundo modo dicta. Item omne commendabile simpliciter est Deo attribuendum, sed in potente misericordia maxime est commendabile: vt patet per Aug. de ciuit. Dei. cap. 5. vbi commendat Ciceronē qui in laudem Caesaris sic locutus est dicens: Nulla de virtutibus tuis nec admirabilior, nec gratior est misericordia, ergo ipsa est in Deo ponenda. Aduertendum est tamen quod cum nullus actus sit laudabilis nisi quatenus a ratione regulatur, ideo misericordia vel actus misericordiae non est Deo attribuendus nisi secundū ordinē sapientiae suae: propter quod sicut homo misericors non repellit laudabiliter nec virtuosē miseriam alienam nisi

quantum ratio indicat, sic Deus nō repellit miseriam nostram nisi secundū quod ordo sapientiae suae iudicat eam repellendam, quae si secundum ordinem sapientiae diuinae totaliter repellatur, vocatur misericordia libera, si verō non totaliter repellatur, sed aliquid de ea minuat, vocatur misericordia relaxans. & sic patet primum.

7 Quantum ad secundū dicendum est q̄ misericordia & iustitia accipiuntur quando q̄ largē, vt misericordia dicitur omnis voluntas faciendi bene alicui. Iustitia verō dicitur condecencia diuinae bonitatis, & sic non solum in punitione malorum, sed in omni opere Dei concurrunt misericordia & iustitia: quia quaecūq; deus facit, facit secundum condecencia diuinae bonitatis & ex voluntate bene faciendi creaturae vel illi circa quē agit vel alii vel cōmunitati, & hoc modo ex iustitia nascitur misericordia secundum Aug. quia ex condecencia diuinae bonitatis vult deus facere aliquid bonū creaturae. Secundo modo accipitur misericordia & iustitia magis s̄rictē, prout misericordia dicit voluntatē subueniendi miseris aliorum praeter merita, iustitia verō dicit voluntatē retribuendi secundū exitum meritorū: & hoc modo misericordia & iustitia non concurrunt ad omne opus diuinum, concurrunt tamen in retributione iustorum, & punitione malorum. De retributione honorum patet sic: quia reddere p̄miū excedens meritum est opus iustitiae & misericordiae, quatenus enim redditur p̄miū pro merito opus iustitiae est, sed in quantum meritū excedens est, est opus misericordiae sed in p̄miatione iustorum redditur p̄miū excedens meritum, cū non sint aequalis valoris opera meritoria & gloria seu vita aeterna, ergo &c. De punitione malorum patet idem sic, quia secundū rigorem iustitiae propter vitium ingratiudinis meretur aliquis priuari omnibus beneficiis gratis acceptis, sed quicquid sumus & quicquid habemus totū a Deo accepimus, secundū illud Apost. 1. Cor. 4. Quid habetis quod non accepistis? ergo per ingratiudinem quae committitur in omni peccato mortali meretur peccator amittere secundū rigorem iustitiae quicquid a deo accepit, hoc est quicquid est in se & quicquid habet in se, quo facto est homo annihilatus: cū ergo in punitione malorum non fiat annihilatio eorum, patet quod est ibi misericordia aliquid relaxans vt vere possint dicere illud Trenzorum. 3. Misericordiae domini, quia non sumus consumpti, quare &c.

8 AD primum arg. dicendum quod autoritas beati Iacobi intelligitur de misericordia totaliter liberante, quae non est in condemnatione malorum, est tamen ibi misericordia aliquid relaxans de poena, vt dictum est.

9 Per idem patet ad secundū quia quauis hic & in futuro sit iudicium & misericordia, differenter tamē, quia hic est iudicium cum misericordia totaliter liberante quae est perfecta misericordia, sed in futuro erit iudicium sine misericordia liberante non tamen sine misericordia relaxante: & quia illa non est misericordia perfecta sicut est misericordia liberans, ideo hic dicitur esse misericordia per excellentiam, ibi autem iudicium.

10 Ad tertium dicendū q̄ non est simile de punitione bonorum & punitione malorum, quia meritū bonorum non potest esse meritum simpliciter de cōdigno, quia tale meritum includit simpliciter iustum quod nō potest esse inter Deum & hominem in acceptatione & retributione bonorum, sed demeritum malorum est proprie & simpliciter demeritum: imō tantō amplius demerentur quanto Deo sunt magis obligati quam obligetur homo homini, & ideo poena quae eis pro demeritis infligitur debetur eis secundum iustitiam proprie dictam.

Sententia huius distinctionis. XLVII.
in generali & speciali.

Solet etiam queri. Superius determinauit Magister de misericordia & iustitia, hic determinat de iudicii modo. Et habet tres partes. Primō enim inquit de iudicii modo. Secundo de ministris ibi. Non autē Christus solus iudicabit. Tertio de iudiciis, prima di. 43. Solet etiā queri. Duae primae partes sunt praesentis lectionis, quarū secunda habet tres. Primō enim determinat de iudicii assessoribus. Secundo de iudicandorum conditione. Tertio de iudicii ministris. Prima ibi, Non solum autem Christus. Secunda ibi,